ТІЛБІЛІМІ (қазақ)
(Пән: Қазақ тілі - 10-сынып)

1. «Түр», «тек» мағынасын беретін француз сөзі:
A) стиль
B) троп
C) жанр
D) туыс
E) сингармонизм

2. Бас әріппен жазылатын сөздер
A) мифологиялық кейіпкерлер
B) мамандық атаулары
C) адамзат атаулары
D) біріңғай мүшелер
E) сөз тіркесінің бірінші сөзі

3. Қосымша дұрыс қолданылмаған сөз:
A) бағбаншы
B) кіреберісте
C) дәптерді
D) аспаз
E) көбі

4. Кітаби-жазба стильге жатпайтын қатар
A) ресми
B) ғылыми
C) ауызша
D) публицистикалық
E) көркем әдебиет

5. Кезектес салалас құрмаласты тап:
A) Жоспарланған шара уақытында өтті.
B) Алыстан кейде от жылтылдайды, кейде қызыл жалын лапылдайды.
C) Өзі кетіп құтылды ма екен әлде ағасының ықпалы болып па?
D) Сөз бен қылық суық көңілді жылытады немесе жылы көңілді суытады
E) Бұл істің шындығын көзімен көрген айтар.

6. Кезектес салалас құрмалас сөйлемнің жалғаулықтарын көрсетіңіз:
A) және, я, кейде
B) болмаса, яки
C) сондықтан, өйткені
D) бірде, кейде, біресе
E) сонша, мынадай

7. Құрамындағы баяндауыштар антоним сөздерден немесе болымды-болымсыз формадағы сөздерден жасалатын салалас түрі:
A) талғаулы салалас
B) түсіндірмелі салалас
C) қарсылықты салалас
D) кезектес салалас
E) ыңғайлас салалас

8. Салалас құрмалас сөйлемнің түрін анықтаңыз.
Бұл істің шындығын не көзімен көрген айтар, не құлағымен естіген айтар.
A) Қарсылықты
B) Ыңғайлас
C) Кезектес
D) Талғаулы
C) Мезгіл

9. Салалас құрмалас сөйлемнің түрін анықтаңыз.
Қазан аспаның астында от кейде жылтылдайды, кейде қызыл жалын лапылдайды.
A) Қарсылықты
B) Ыңғайлас
C) Кезектес
D) Талғаулы
E) Себеп-салдар

10. Құрмалас түрін анықтаңыз:
Қанша тырысса да, тобығы орнына келмеді.
A) Қарсылықты бағыныңқы
B) Мақсат бағыныңқы
C) Қимыл-сын бағыныңқы
D) Себеп бағыныңқы
E) Мезгіл бағыныңқы

11. Құрмалас сөйлем түрлері:
A) Салалас, сабақтас, аралас.
B) Жақты, жақсыз.
C) Толымды, толымсыз.
D) Жалаң, жайылма.
E) Хабарлы, сұраулы.

12. Құрмалас түрін анықтаңыз: *Күн ұясына кірісімен, ауыл балалары Аянның жанына жиналамыз.*
A) Қарсылықты бағыныңқы
B) Мезгіл бағыныңқы
C) Қимыл-сын бағыныңқы
D) Себеп бағыныңқы

E) Мақсат бағыныңқы

13. Құрмалас түрін анықтаңыз: *Балалар беттерін ауылға бұрғанша, ойға таман түсіп келе жатқан қалың көш көрінді.*
A) Қарсылықты бағыныңқы
B) Мезгіл бағыныңқы
C) Қимыл-сын бағыныңқы
D) Себеп бағыныңқы
E) Мақсат бағыныңқы

14. Сөйлемнің ішіне қойылмайтын тыныс белгі?
A) Жақша
B) Нүкте
C) Тырнақша
D) Үтір
E) Қос нүкте

15. Сөйлемнің соңына қойылатын тыныс белгі?
A) үтір
B) леп белгі
C) сызықша
D) тырнақша
E) қос нүкте

16. Бастауыш пен баяндауыштың арасына қойылатын тыныс белгісін тап
A) Ұсыныс сол – сөз өздеріне берілсін
B) Баланың өскен бесігі – кең дүниесінің есігі
C) Сәрсек аға, аман сау келдіңіз бе?
D) Біраз жүрген соң Асан – күндіз көп жүгіріп, шаршаған бол? – ұйықтап қалды.
E) Жақсы келдің айналайын! – деп

17. Қай сөз жақшаға алынатынын анықтаңыз:
Ербол. Қуанып тұрып. Жолдастар, біз жеңеміз
A) Ербол
B) Жолдастар
C) біз
D) Қуаныш тұрып
E) жеңеміз

18. Жай сөйлемдердің айтылу мақсатына қарай және эмоциясына қарай бөлінеді?
A) хабарлы сөйлем, сұраулы сөйлем, бұйрықты сөйлем
B) хабарлы сөйлем, сұраулы сөйлем, бұйрықты сөйлем, лепті сөйлем
C) хабарлы сөйлем, лепті сөйлем, сұраулы сөйлем

D) хабарлы сөйлем, сұраулы сөйлем
E) хабарлы сөйлем, жай сөйлем, құрмалас сөйлем, аралас сөйлем

19. Хабарлы сөйлемді көрсетіңіз.
A) Ертең келесің бе?
B) Шық үйден!
C) Күн
D) Шіркін, Шымкент
E) Ай жап-жарық екен

20. Лепті сөйлем дегеніміз не?
A) ойды тиянақты жеткізу
B) көтеріңкі интонациямен сөйлеу
C) сұрау мақсатында айтылу
D) адамның ерекше көңіл күйі мен ішкі сезімін білдіру
E) белгілі бір ойды жеткізуге арналған сөйлем

21. Дефис қойылатын жағдай:
A) қосарлама қос сөз
B) бастауыш та, баяндауыш та бір сөз табынан болғанда
C) сөзді буынға бөлгенде
D) “дегеніміз” сөзінен кейін
E) ерекшелеу мақсатында

22. Жергілікті сөздер стильдік мақсатта әдейі қолданылатын стиль?
A) ғылыми стиль
B) ресми стиль
C) көркем әдебиет стилі
D) ауызекі сөйлеу стилі
E) публицистикалық стиль

23. Морфологиялық принцип, фонетикалық принцип, дәстүрлі принципке негізделетін норма?
A) орфографиялық норма
B) орфоэпиялық норма
C) тілдік норма
D) әдеби норма
E) бейәдеби норма

24. Сөздерді дұрыс жазу ережелерінің жүйесі мен оны қарастыратын тіл білімінің саласы қалай аталады?
A) орфоэпия
B) орфография
C) лексикография
D) ономастика
E) библиография

25. Эмоционалды-экспрессивтік сипаты жағынан жақын стиль түрлері:
A) публицистикалық және ғылыми
B) публицистикалық және көркем-әдеби
C) ғылыми және көркем-әдеби
D) ресми және ғылыми
E) көркем әдеби және ресми

26. Жалғаулықсыз, дауыс ырғағы арқылы іргелес тұрып байланысқан қарсылықты салаласты көрсетіңіз:
A) Олар лагерьге уақытылы келді, бірақ балмұздақ таратылудан кешігіп қалыпты.
B) Біз ыңғай бермеп едік, — Әлендер қоғадай жапырылды.
C) Мені мұндай сорлы қылардай не жазып едім?
D) Қасымның малы ұстала бастады.
E) Үнемі аштық, күтімсіздік, ауыр жұмыс қосылып, ойын шатастыра берді.

27. Сөйлемнің түрін анықтаңыз:
Одан арғыны Игілік айтқан жоқ және қасындағылары сұрай да алған жоқ.
A) түсіндірмелі салалас
B) кезектес салалас
C) ыңғайлас салалас
D) талғаулы салалас
E) қарсылық мәнді салалас

28. Түсіндірмелі салалас құрмалас сөйлемді табыңыз.
A) Сабақ ерте басталғандықтан, ерте аяқталды.
B) Сабақ өте ерте басталды.
C) Ол көп уайымдап, үйге келді.
D) Қуанғаны соншалық – орнынан атып тұрып, құшақтай алды.
E) Дүкеннің жабық екенін біле тұрып, Рүстем соған беттеді.

29. Құрмалас түрін анықтаңыз: *Күні ыстық болғанмен, түні салқын.*
A) Қарсылықты бағыныңқы
B) Мақсат бағыныңқы
C) Қимыл-сын бағыныңқы
D) Себеп бағыныңқы
E) Мезгіл бағыныңқы

30. Шартты бағыныңқы сабақтастың жасалу жолын анықтаңыз.
A) етістіктің шартты рай түрі
B) етістіктің қалау және шартты райынан
C) етістіктің қалау райынан
D) шығыс септік түріндегі есімшеден
E) барыс септік түріндегі есімшеден

31. Құрмалас түрін анықтаңыз*: Бетіме көз салмастан, жасқа ерік бергеніне таңғалдым.*
A) Қарсылықты бағыныңқы
B) Мақсат бағыныңқы
C) Қимыл-сын бағыныңқы
D) Себеп бағыныңқы
E) Мезгіл бағыныңқы

32. Құрмалас түрін анықтаңыз: *Шаршап кеткен соң, екеуміз трактордың көлеңкесіне жатып дем алдық.*
A) Қарсылықты бағыныңқы
B) Мақсат бағыныңқы
C) Қимыл-сын бағыныңқы
D) Себеп бағыныңқы
E) Мезгіл бағыныңқы

33. Құрмалас түрін анықтаңыз: *Абай жолға шыққанда, оның бар ойы ауылына тезірек жету еді.*
A) Қарсылықты бағыныңқы
B) Мезгіл бағыныңқы
C) Қимыл-сын бағыныңқы
D) Себеп бағыныңқы
E) Мақсат бағыныңқы

34. Құрмалас түрін анықтаңыз: *Дәуіт ұшып алып кетпеу үшін, қарлығаш оның қанатын қырқып қояды.*
A) Қарсылықты бағыныңқы
B) Мақсат бағыныңқы
C) Қимыл-сын бағыныңқы
D) Себеп бағыныңқы
E) Мезгіл бағыныңқы

35. Үтірдің қойылу себебі?
Оқып білім ал, бөбек!
A) одағай
B) бірыңғай мүше
C) қыстырма сөз
D) қаратпа сөз
E) оңашаланған айқындауыш

36. Үтірдің қойылу себебі:
Менің ұғуымша, терең сын.
A) Шартты бағыныңқылы сабақтас
B) Толымсыз сөйлем
C) Оқшау сөз
D) Қыстырма сөз

E) Жай сөйлем

37. Ой санамалап айтылғанда қойылатын тыныс белгі:
A) Нүкте
B) Үтір
C) Нүктелі үтір
D) Сызықша
E) Жақша

38. Жетпей тұрған тыныс белгісін табыңыз:
Халық ауыз әдебиетінің негізгі түрлері: а) тұрмыс – салт жырлары ә) мақал – мәтелдер жұмбақтар
A) Үтір
B) Қос нүкте
C) Нүктелі үтір
D) Тырнақша
E) Жақша

39. Нүкте дұрыс қойылған жерді көрсет:
A) Бұл ненің қуанышы.
B) Тарт тіліңді.
C) Тағы бір байқағанымды айтайын ба.
D) Қайран Базекем! – деп қарсы алды.
E) Ғайниза жеңгей, сүйінші.

40. Сөйлеушінің эмоциясын, көңіл күйін білдіріп, көтеріңкі интонациямен айтылатын сөйлем түрін көрсетіңіз.
A) лепті сөйлем
B) сұраулы сөйлем
C) бұйрықты сөйлем
D) хабарлы сөйлем
E) жай сөйлем

41. Біріккен сөзге ұқсас, бірақ бөлек жазылатын сөздер:
A) тіркесті
B) қос сөздер
C) кіріккен сөз
D) мақал
E) мәтел

42. Сөз сапасына әсер ететін фактор:
A) интонация
B) сөздік құрам
C) диалект
D) кірме мен төл сөз
E) сөз дәлдігі

43. Тұлғасы өзгертіліп кіріккен сөз:
A) Баянауыл
B) қазылар алқасы
C) кеше
D) бүгін
E) арғы күн

44. Көркем әдебиет стилінің мақсаты қандай?
A) Нақтылық, логикалық дәлдік пен мазмұн дәлелділігін көрсету
B) Саяси оқиғаларды сөз ету
C) Көпшілік алдында сөйлеу
D) Қоғам алдында мәселерді көтеріп, халыққа үндеу жасау
E) Ақиқат өмірдегі заттар мен құбылыстарды бейнелеу арқылы оқырман сезіміне әсер ету

45. Түсіндірмелі салалас құрмалас құрамында баяндауыш боп келетін сілтеу есімдіктерін көрсетіңіз:
A) сол, мына, мынау, мынадай
B) ол, оған, ондай
C) сондай, ол, сен
D) біз, сіздер, олар
E) мен, маған, мынау

46. Сөйлемнің түрін табыңыз:
Бірге барғанымыз дұрыс-ау, болмаса өзім бара берермін.
A) талғаулы салалас
B) түсіндірмелі салалас
C) қарсылықты салалас
D) кезектес салалас
E) ыңғайлас салалас

47. Түсіндірмелі салалас құрмалас сөйлем жалғаулықтарын анықтаңыз.
A) Я, яки, болмаса
B) Өйткені, себебі
C) Сол үшін, себебі
D) Сөйтсе де, әйтсе де
E) Алайда, бірақ

48. Кезектес салалас құрмалас сөйлем жалғаулығын анықтаңыз.
A) бірақ
B) та
C) бірде
D) немесе
E) мен

49. Аралас құрмаластың құрамында қарсылық мәнді жай сөйлемдер болса ажыратылады:
A) үтірмен
B) қос нүктемен
C) сызықшамен
D) екі жағынан үтірмен
E) үтір және сызықшамен

50. Аралас құрмаластың құрамында түсіндірмелі мәнді жай сөйлемдер болса ажыратылады:
A) үтірмен
B) қос нүкте не сызықшамен
C) нүктелі үтірмен
D) екі жағынан үтірмен
E) үтір және сызықшамен

51. Қарсылықты бағыныңқы сабақтастың жасалу жолын анықтаңыз.
A) -са, -се + жіктік жалғау.
B) -мақшы болды, -мекші болды.
C) -ғанмен, -генмен
D) -ғанша, -генше.
E) -қанда, -кенде.

52. Құрмалас түрін анықтаңыз: *Ол ештеңе уайымдамастан, бірден ұйқыға бас қойды.*
A) Қарсылықты бағыныңқы
B) Мақсат бағыныңқы
C) Қимыл-сын бағыныңқы
D) Себеп бағыныңқы
E) Мезгіл бағыныңқы

53. Құрмалас түрін анықтаңыз: *Балалары анасынан туғандай, түрлері бір келбетте.*
A) Қарсылықты бағыныңқы
B) Мақсат бағыныңқы
C) Қимыл-сын бағыныңқы
D) Себеп бағыныңқы
E) Мақсат бағыныңқы

54. Тыныс белгілерін қарастыратын ғылым саласы?
A) Орфография
B) Синтаксис
C) Морфология
D) Пунктуация
E) Грамматика

55. Тыныс белгілері қабаттаса келетін сөйлемдерді көрсетіңіз
A) Ешбір өзгеріссіз су да ақырын тербеледі, қалтқы да жыбыр-жыбыр қозғалады
B) Апанның іші әрі салқын, әрі түбінде тұп-тұнық суы бар екен
C) Мына жайды байқадың ба
D) Далада қар жауып тұр
E) Көзіңе қарамайсың ба деп шаңқ етті

56. Қабаттасып келген тыныс белгілердің қойылуына не себеп екенін белгіленде р.
– Астапыралда! – деді Итбай.
A) Төл сөз, одағай
B) Қаратпа сөз, төл сөз
C) Төл сөз, қыстырма
D) Лепті, қыстырма
E) Төл сөз, автор сөзі

57. Көп нүкте қай сөзден кейін қойылатынын анықтаңыз:
Еліңнің анық көшін бастайтын жолың даңғыл болсын да
A) Сөйлем басында
B) «бастайтын» сөзінен кейін
C) «Жолың» сөзінен кейін
D) «Еліңнің» сөзінен кейін
E) Сөйлем соңында

58. Сұраулы сөйлемдердің жасалу жолы:
A) Сұрау есімдіктерінің қатысуы арқылы
B) леп белгісі арқылы
C) сұрау белгісі арқылы
D) белгісіздік есімдіктері арқылы
E) -ма, -ме, -ба, -бе, -па, -пе жұрнақтарының қатысуы арқылы

59. Шартты райға -й, -шы, -й, -ші жұрнағы жалғану арқылы жасалатын сөйлем түрін көрсетіңіз.
A) хабарлы сөйлем
B) бұйрықты сөйлем
C) сұраулы сөйлем
D) лепті сөйлем
E) дұрыс жауап жоқ

60. Бұйрықты сөйлемнің соңына қойылатын тыныс белгі
A) үтір
B) сұрау белгісі
C) леп белгісі
D) қос нүкте
E) нүкте